

1 Onze Lieve Vrouwstraat 2
Jean Hendrickx
1939

2 De Merodelei 187
Ernest Wauters
1932

3 De Merodelei 114
Charles Gauquie
1939

4 De Merodelei 65
Carli Vanhout & Paul Schellekens
1964

5 Pieter De Nefstraat 9
onbekend
jaren 30

6 Pieter De Nefstraat 11
Eduard Van Steenbergen
1941

7 Pieter De Nefstraat 17
Eduard Van Steenbergen
1941

8 Pieter De Nefstraat 27
onbekend
jaren 30

9 Pieter De Nefstraat 33
onbekend
1939

10 Baron Frans du Fourstraat 17
Jacques Saintenoy
1937

11 Steenweg op Mol 16
onbekend
jaren 30

12 Steenweg op Mol 48
Ernest Wauters
1932

13 Steenweg op Mol 54
Jos Eelens
1934

14 Steenweg op Mol 66
Jozef Schellekens
1934

15 Parklaan 146
Carli Vanhout & Paul Schellekens
1964

In het hart van de Kempen ligt Turnhout, een stad die ondanks haar bescheiden omvang heel wat te bieden heeft op het vlak van architectuur. Misschien doet de Turnhoutse School een belletje rinkelen? Met hun verfrissende designs veranderde deze groep jonge architecten het aanzien van de *mid-century* architectuur in Turnhout. Of misschien hoorde je al van Jozef Schellekens en zijn perfect bewaarde jaren 30-huis, dat deel uitmaakt van het Iconic Houses-netwerk? Zo niet, dan associeer je deze provinciestad vast nog niet met architectuur. Maar je bent hier nu, en er is veel om te ontdekken, dus vooruit met de geit!

Misschien nog één ding voor je vertrekt: weet dat deze wandeling geen lus vormt en dat je straks op je stappen zal moeten terugkeren.

Van bushalte Turnhout Stelplaats, wandel je De Merodelei in, weg van het station, en neem je de derde straat rechts, Onze Lieve Vrouwstraat. Nummer 2 (1) is een art-decoparel van de hand van de Brusselse architect Jean Hendrickx. Hoewel het schrijnwerk gedeeltelijk werd vernieuwd, pronkt het originele smeedwerk nog op de deur. Bewonder zijn speelse patroon. Met het huis op je linkerkant keer je terug naar De Merodelei. Steek de straat over en ga dan links, tot aan nummer 187 (2). Je zal merken dat het huis ernaast een identieke gevel heeft. Ooit waren ze beide in het bezit van de gebroeders Verreet, die afkomstig waren uit Duitsland en prominente figuren waren in de havenindustrie. Toen ze huizen nodig hadden, gingen ze in zee met de lokale architect Ernest Wauters. Het is duidelijk dat kosten noch moeite werden gespaard. Nummer 187 is nog grotendeels in originele staat. De woning bevat muurpanelen uit walnoot- en rozenhout en een prachtige trap met ingebouwde zitbank, en is bijna volledig voorzien van glas-in-loodramen. Aan de achterkant liggen de (meer bescheiden, maar nog steeds ruime) bediendenvertrekken. Als je tijd hebt, loop even snel de hoek om en neem een kijkje naar Zandstraat 76, waar je de gevel van deze vertrekken terugvindt, vervaardigd in een stijl die doet denken aan de Amsterdamse School.

2. De Merodelei 187, Ernest Wauters (1932)

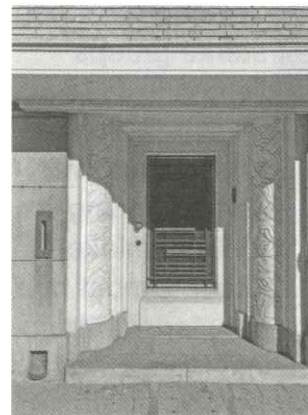

De Merodelei 187, Ernest Wauters (1932)

Blijf op De Merodelei tot je op je linkerkant nummer 114 (3) bereikt, een elegant voorbeeld van een art-decogebouw. Het contrast van de gele gevelsteen met de zachtgele schakeringen van de deur en het bloemenreliëf errond, geven het gebouw een poëtisch karakter en doet het opvallen tussen de andere gebouwen uit dezelfde periode.

3. De Merodelei 114, Charles Gauquie (1939)

Terwijl je je naar de volgende halte begeeft, op De Merodelei 65, laat ons het even kort hebben over de Turnhoutse School. Het zijn immers enkele Turnhoutse School-architecten die nummer 65 hebben gebouwd.

In de jaren 60 waren er een aantal architecten actief in de Turnhoutse scene die het aanzien van deze regio voorgoed zouden veranderen. Het gaat hier om Lou Jansen & Rudi Schiltz, Paul Neefs en Carli Vanhout & Paul Schellekens. Hun werk was innovatief en modern en ze putten inspiratie uit

de Scandinavische architectuur en uit hun reizen doorheen de VS. Ze bestudeerden het werk van onder anderen Frank Lloyd Wright, Eero Saarinen, Alvar Aalto, Mies van der Rohe en Le Corbusier. Hoewel ze rond dezelfde tijd actief waren en veel gemeen hadden, kopieerden ze niet zomaar van hun invloeden (noch van elkaar), maar hadden ze hun eigen architecturale eigenheid. De hierboven genoemde Turnhoutse architecten kwamen niet perse naar buiten als groep, met een sterke groepsidentiteit. Het was Renaat Braem die hen in 1976 voor het eerst met elkaar verbond in een tijdschrift-artikel. De term 'Turnhoutse School' kwam nog veel later, in 1995 pas, toen de architecten erkenning en waardering begonnen te krijgen voor hun unieke bijdragen aan de Belgische architectuur. Omdat hun gebouwen nu eenmaal dicht bij het stadscentrum liggen, brengt deze wandeling je enkel langs werk van Vanhout & Schellekens.

Meteen na het afstuderen, startte Carli Vanhout zijn eigen praktijk. Paul Schellekens, zijn schoonbroer, vervoegde hem een aantal jaren later. Aanvankelijk, omdat hij nog student was, stond Schellekens Vanhout bij als tekenaar. Tussen het studeren en het werken door, maakte Schellekens vele reizen, om architectuur te ontdekken en bestuderen. Zo reisde hij heel Europa door, en bezocht zelfs India, Mexico en de VS. Helemaal begeistert door deze internationale ervaringen, keerde hij terug met een hoofd vol progressieve ideeën. Zo wist hij het te schoppen tot vennoot in de praktijk.

Op naar nummer 65 (4), dus. Dit voormalige kantoor is een van hun eerste samenwerkingen. Vanhout & Schellekens bouwden het in 1964, maar het gebruik van zichtbaar (maar geverfd) beton verleent het al dat brutalistische randje dat hun latere werk zou gaan kenmerken. Hoewel het gebouw niet langer in gebruik is als kantoor, is het voor de rest helemaal onaangeroerd gebleven.

4. De Merodelei 65, Carli Vanhout & Paul Schellekens (1964)

Ga verder op De Merodelei tot ze eerst Gasthuisstraat en later Grote Markt wordt. Vanop de Grote Markt neem je de eerste straat rechts, Herentalsstraat, en vervolgens weer de eerste links, Pieter De Nefstraat. Je zal merken dat deze straat bezaaid is met interbellumgebouwen. Ze werd immers geopend in 1936, op de site van de voormalige Sint-Jozefschool.

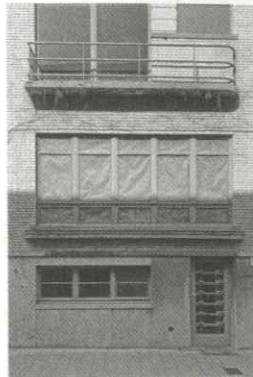
De eerste halte in deze straat: nummer 9 **(5)**. Omdat de overlevering ons niets kan vertellen over de architect, kan je hier weinig doen buiten de gevel bewonderen, met zijn smalle tegels, en de deur, met haar prachtige ijzerwerk.

Nummer 11 **(6)**, daarentegen, is wel gesigneerd door de meester. Het is niemand anders dan Eduard Van Steenberghe, een van Antwerpens meest gevierde modernistische architecten uit het interbellum. Om een of andere reden voorzag Van Steenberghe tussen 1939 en 1941 verscheidene dokters van huizen met ruimte voor een praktijk in Turnhout. Nummer 11 is niet Van Steenberghe's meest adembenemende of progressieve werk, maar de wisselwerking tussen de verschillende materialen gebruikt voor de gevel (pleister, baksteen en natuursteen), maakt het interessant. Nummer 17 **(7)**, ook van zijn hand, is ook een doktershuis. Wat beide huizen met elkaar delen, is hun betrekkelijke breedte. Ze moesten immers groot genoeg zijn voor de combinatie van leefruimte en werkruimte, in dit geval een wachtkamer, consultatiekamer, enzovoort. Van Steenberghe nam voor deze doktershuizen ook het interieur voor zijn rekening. Binnen vind je schoorsteenmantels, trappen, glas-in-loodramen, en meer, allemaal van zijn hand. De interieurs verschillen lichtjes van elkaar, volgens de persoonlijke smaak van zijn klanten.

Het volgende huis, dat op nummer 27 **(8)**, is weer van een nobele onbekende. Wat ooit een vlaggenschip

was van de nieuwe zakelijkheid, is ondertussen verworpen tot oude sjofelheid, bedekt met een laagje klimop. Recent nam iemand het huis echter onder zijn hoede, en hopelijk wordt het snel weer opgelapt.

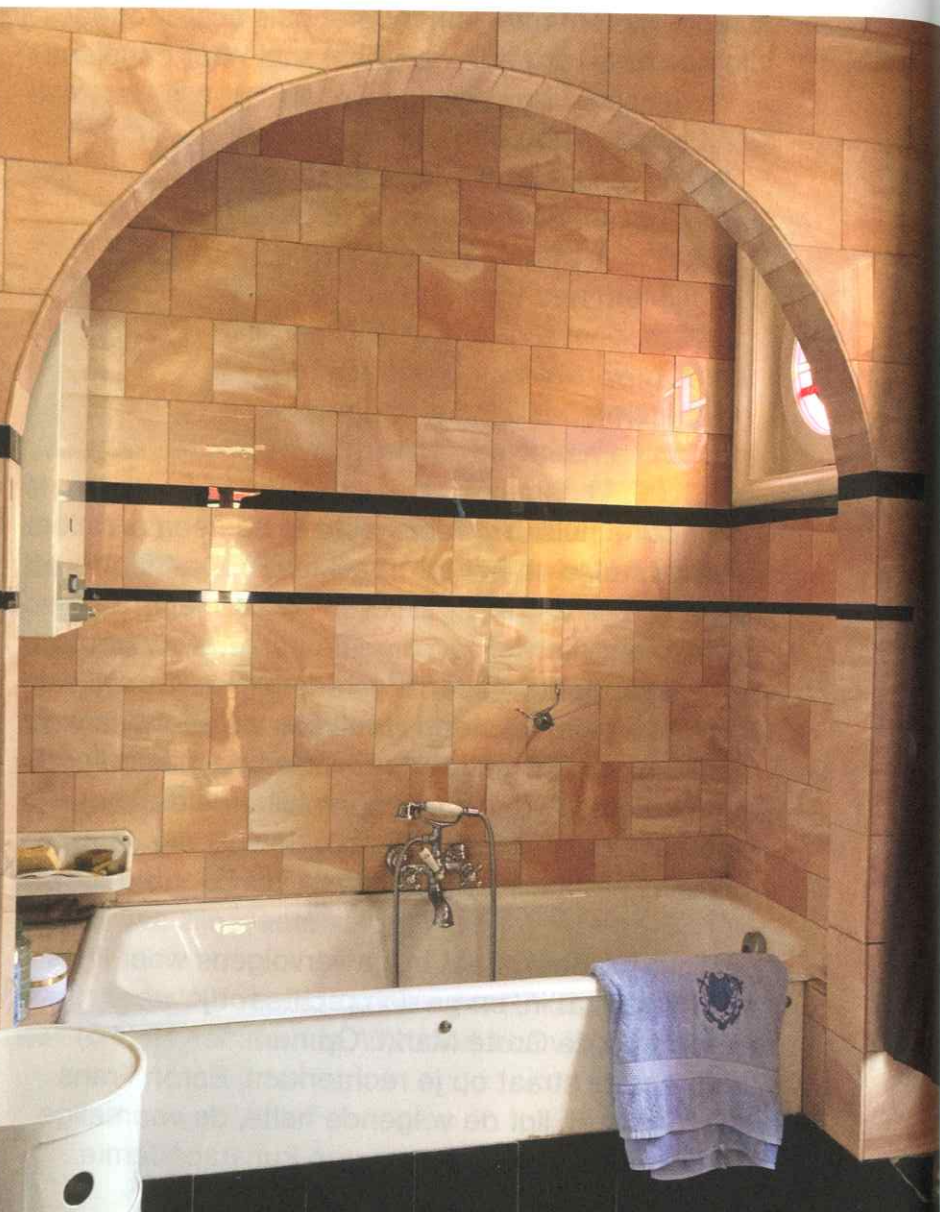
8. Pieter De Nefstraat 27, onbekend (jaren 30)

Amper drie huizen verder wacht je nog een anoniem meesterstukje uit het interbellum **(9)**. Ooit stond de naam van de architect te lezen op een tegel in de gevel, maar die viel aan diggelen tijdens een storm. Het zal voor eeuwig een mysterie blijven. De typisch Belgische gele baksteen steelt hier de show, samen met de elegante gietijzeren deur en de glas-in-loodramen. Binnen vind je nog verschillende details eigen aan het tijdperk, waarvan de volledig uit roze marbriet vervaardigde badkamer het hoogtepunt is.

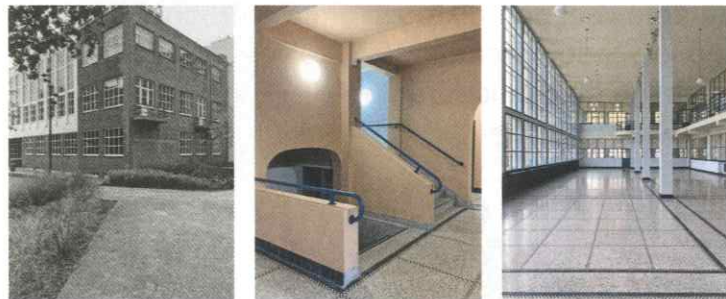
Ga links de Beekstraat in, ga vervolgens weer links de Otterstraat in, en ga dan rechts tot je weer uitkomt op de Grote Markt. Op nummer 17 **(10)** in de eerste straat op je rechterkant, Baron Frans du Fourstraat, ligt de volgende halte, de voormalige Brepols-kantoren, vandaag een kunstacademie.

Pieter De Nefstraat 33, onbekend (jaren 30)

In de negentiende eeuw ontpoppte Turnhout zich tot het epicentrum van de Belgische papierindustrie, en was Brepols de grootste naam. De historische Brepols-fabriek en -kantoren bevonden zich toen rond de Grote Markt en deze straat. Het gebouw dat je hier ziet, dateert uit 1937. Het was de voorname Brusselse architect Jacques Saintenoy, die al heel wat modernistische flatgebouwen op zijn conto had staan, die het ontwierp. Voor de gevel creëerde hij een samenspel tussen statige, rode baksteen en beton. Voor het interieur richtte Saintenoy zich naar de nieuwe zakelijkheid, met bijzondere aandacht voor monumentaliteit, transparantie en licht. Het kroonstuk is de grote ruimte op de eerste verdieping, met haar dubbelhoge ramen, omlopende gaanderij met buisvormige leuninggen, granieten vloer en scheidingswanden uit glas en fijn staal. De restauratie (inclusief de toevoeging van een nieuw stuk aan de achterkant) werd voltooid in 2021. Het is het perfecte voorbeeld van een succesvolle herbestemming, die hopelijk de toon kan zetten voor de renovatie van andere modernistische gebouwen die in verval zijn geraakt.

10. Baron Frans du Fourstraat 17, Jacques Saintenoy (1937)

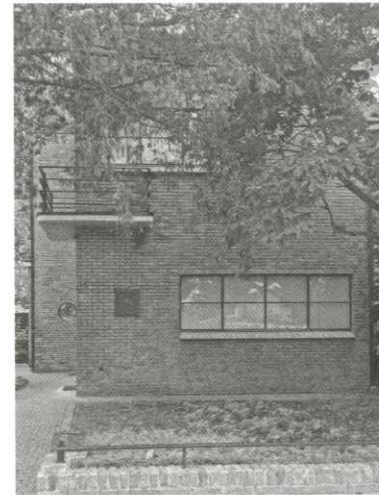
Op naar het laatste stuk van deze wandeling, waarnaar je, ja, even zal moeten wandelen. Ga verder op Baron Frans du Fourstraat, ga dan rechts de Schoolstraat in, en vervolgens weer rechts het Akkerpad op. Op het einde ga je rechts de Klinkstraat in, en dan links de Otterstraat in, die uiteindelijk de Steenweg op Mol wordt. Nummer 16 (11) mag dan niet zo innovatief zijn wat zijn ontwerp betreft, maar het speelse smeedijzerwerk van de ramen en voordeur springt eruit.

Ga voorbij de garages en stop bij nummer 48 (12), een huis uit de vroege jaren 30, getekend 'Ernest Wauters'. De felle kleuren en het samenspel van verschillende materialen vallen meteen op, en het loont om even de tijd te nemen om alle elementen in je op te nemen. Het huis is geen beschermd erfgoed, dus dank aan de huidige eigenaars om er zo goed voor te zorgen. Zoals je je herinnert van de tweede halte, was Ernest Wauters een creatieveling die ook graag de interieurs voor zijn rekening nam. Dit huis is een mooi voorbeeld van de kubistisch-expressionistische stijl die later zijn handelsmerk zou worden. De gevel is voorzien van het door Wauters veel gebruikte zaagtandpatroon. Binnen vind je schoorsteenmantels met kleurrijke tegels en prachtige glas-in-loodramen. 12. Steenweg op Mol 48,

Ernest Wauters (1932)

Van kubisme naar functionalisme bij de volgende halte, nummer 54 (13). Aan het ontwerp van dit huis, van Jos Eelens' hand, is er niets overbodig. Het heeft een sobere uitstraling en valt op net door haar eenvoud. Ook dit huis heeft banden met de Turnhoutse papier- en drukkerijwereld. De opdrachtgever was immers schrijver en uitgever Jozef Simons, die werkte voor de drukkerij links van het huis. Het plan was aanvankelijk om een tweewoonst te bouwen, voor Simons en voor de baas van de drukkerij, maar dat plan werd uiteindelijk verlaten. Het huis is nog steeds in het bezit van een telg uit de familie Simons en is gelukkig mooi bewaard gebleven. 13. Steenweg op Mol 54, Jos Eelens (1934)

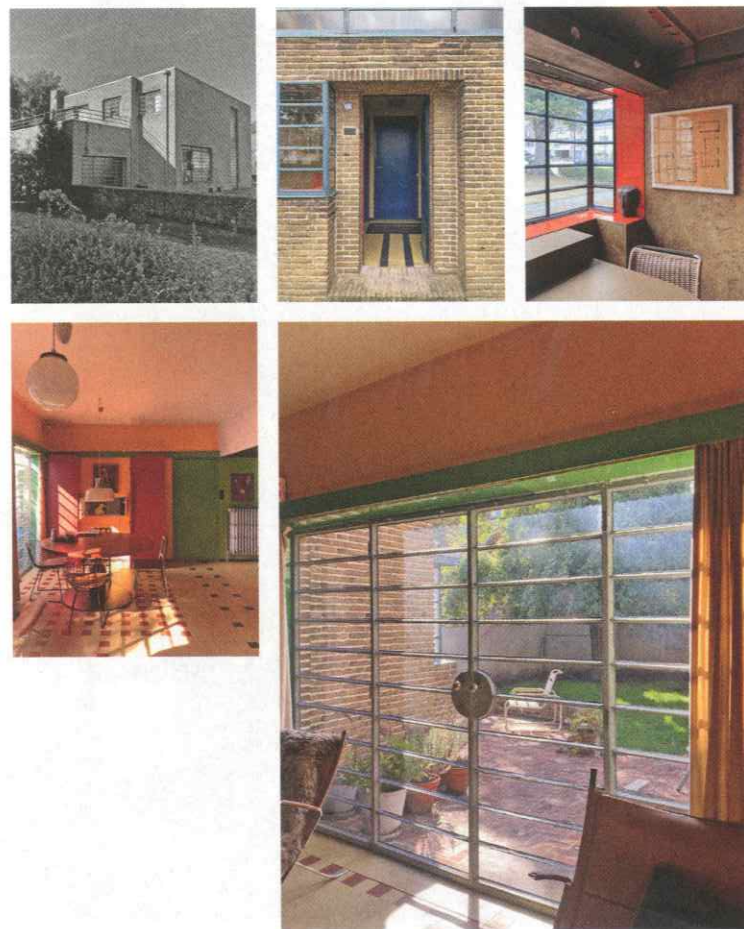

Een beetje verderop, op nummer 66 (14), ligt een andere tweewoonst: de meesterwoning van architect Jozef Schellekens, uit 1934. Hoewel dit niet de laatste halte is van deze wandeling, mag je hem

wel beschouwen als de kers op de taart. Jozef Schellekens, geboren en getogen in Turnhout, had een groot hart voor de Kempen en haar architectuur. Hij begon zijn carrière als tekenaar voor de lokale architect Jules Taeymans, die hem aanmoedigde om architectuurstudies aan te vatten. Schellekens bouwde dit huis voor zichzelf en voor zijn vriend, acteur Theo Op de Beeck, die in nummer 64 zou gaan wonen (rechts van nummer 66). Toen hij de werken aanvatte, was hij slechts 24 jaar oud. Hij voorzag het huis van ruimte voor zijn architectenpraktijk, op de benedenverdieping, vlak naast de ingang. Het was een van de eerste modernistische woningen in de streek. Het glaswerk en het metaal raamwerk dat je ziet in de gevel, zijn eigen aan de nieuwe zakelijkheid. Het interieur is bijzonder omwille van zijn felle (maar harmonieuze) kleuren, en het gebruik van tegels, marbriet en natuursteen. In de keuken pronkt er een muurschildering van Schellekens' (die ook schilder was) eigen hand. Na een aantal mooie jaren in het huis, sloeg het noodlot toe voor de jonge familie Schellekens. Mevrouw Schellekens overleefde de geboorte van hun vierde kind niet. Meneer Schellekens werd zo plots weduwnaar en alleenstaande vader. Niet veel later sloeg ook het noodlot toe voor het huis. Schellekens wist snel te hertrouwen, maar zijn nieuwe bruid vond zijn ultramoderne huis maar niets. Door de jaren heen, raakten veel van de originele kleuren bedekt onder een nieuwe laag, meer naar de smaak van mevrouw. Haar afkeur van het nieuwe was zelfs zo groot, dat ze een extra verdieping liet bouwen

in de ruimte van de inkomhal, waardoor deze zijn monumentaliteit verloor. Zo gingen er vele donkere jaren van bedekken en aanpassen voorbij, totdat in 2012 het licht terug ging schijnen, in de vorm van een groot restauratieproject. Vandaag ziet het huis er weer bijna helemaal uit zoals vroeger. Het is nog steeds zo modern als honderd jaar geleden.

14. Steenweg op Mol 66, Jozef Schellekens (1934)

Steenweg op Mol 66, Jozef Schellekens (1934)

Steenweg op Mol 66, Jozef Schellekens (1934)

Zoals je misschien al kon raden door de naam: Paul Schellekens, van Vanhout & Schellekens, was inderdaad Jozefs zoon. Het voormalige Vanhout & Schellekens-kantoor is de laatste halte van deze wandeling. Ga verder op Steenweg op Mol tot aan het kruispunt, waar je de straat oversteekt en zo rechts de Parklaan ingaat. Het kantoor ligt op nummer 146 (15). Kijk die gevel toch eens! Door zijn horizontaliteit is het gebouw perfect geïntegreerd in zijn omgeving. De voorkant herbergt nog steeds een architectenbureau (mede geleid door Luc, zoon van Carli, Vanhout). Aan de achterkant bevond zich vroeger de eigen woning van Carli Vanhout, gescheiden van de kantoren door een patio in het midden.

15. Parklaan 146, Carli Vanhout & Paul

Schellekens (1964)

Parklaan 146, Carli Vanhout & Paul Schellekens (1964)